

UTVECKLINGSARBETET FÖR ENGAGERANDE ARBETE I SKOLGEMENSKAPEN GENOMFÖRS GENOM PILOTPROJEKT

- undervisnings- och kulturministeriet koordinerar det nationella utvecklingsarbetet för engagerande arbete i skolgemenskapen
 - för det lokala utvecklingsarbetet har beviljats sammanlagt 12,5 miljoner euro i finansiering för 2021–2023
- 24 pilotprojekt med sammanlagt 126 utbildningsanordnare
- 550 skolor inom den grundläggande utbildningen och 117 000 elever i årskurserna 5–9 deltar
- i finansieringen prioriteras arbete som förebygger frånvaro:
 - regional samordning och utveckling av en verksamhetsmodell för frånvaro
 - anställda som inte är bundna av undervisningsskyldigheten (skolcoachar)
 - lektioner med den egna gruppen (stärkande av känslö- och interaktionsfärdigheter, gruppbildning)

Vårdnadshavarna är ofta omedvetna om skolans verksamhetssätt för att främja elevernas välbefinnande och ingripa vid frånvaro

Även om problematisk skolfrånvaro endast berör en liten del av eleverna upplever många familjer tidvis oro över elevens oregelbundna skolgång. Enligt utvärderingsresultat som NCU publicerat tidigare har cirka en fjärdedel av vårdnadshavarna varit oroade över hur det egna barnet trivs i skolan, barnets ovilja att gå till skolan samt det egna barnets frånvaro från skolan. Ur vårdnadshavarnas synvinkel påverkas trivseln i skolan särskilt av växelverkan mellan lärarna och eleverna, otillräckligt stöd för lärandet samt mobbning, ensamhet och problem i kamratrelationerna. Vårdnadshavarna som intervjuades betonade upplevelsen av att bli bemötta och en fungerande växelverkan med skolans anställda (Markkanen m.fl. 2022). Det egna barnets utmaningar i den regelbundna skolgången är ofta mycket belastande och oroväckande för vårdnadshavarna. De första tecknen på problematisk frånvaro identifieras just hemma.

Under 2021–2023 genomför Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) en utvärdering av det engagerande arbetet i skolgemenskapen. Utvärderingen är en del av det nationella utvecklingsarbete som koordineras av undervisnings- och kulturministeriet och vars mål är att minska och förebygga frånvaro inom den grundläggande utbildningen samt skapa en positiv verksamhetskultur i skolorna. NCU:s utvärdering producerar information som stöd för det nationella utvecklingsarbetet och stöder samtidigt lokala aktörer i inriktningen av sitt eget utvecklingsarbete. Utvärderingens fokus ligger på administrativa och strukturella lösningar som möjliggör engagerande arbete i skolgemenskapen och främjar ingripande i frånvaro, praxis och pedagogiska lösningar som stöder skolengagemang och förebygger frånvaro samt tillvägagångssätt för att ingripa vid frånvaro. I samband med utvärderingen samlade NCU in information av vårdnadshavarna till elever i årskurs 5–9 om deras erfarenheter av att främja gemenskap och välbefinnande i skolan samt om tillvägagångssätten för att förebygga och ingripa vid frånvaro.

I denna publikation presenteras centrala resultat om vårdnadshavarnas erfarenheter av hur samarbetet mellan hemmet och skolan fungerar, vårdnadshavarnas erfarenheter av verksamhetssätt i anslutning till frånvaro samt deras önskemål för hur dessa kunde utvecklas.

Samarbetet mellan hemmet och skolan är viktigt för att både förebygga och ingripa vid frånvaro

En enskild elevs problematiska frånvaro börjar sällan plötsligt. Det är ofta fråga om ett problem som utvecklas stegvis och där det är viktigt att identifiera och ingripa i de första tecknen. Man har identifierat 60 olika orsaksfaktorer som kan ligga bakom skolfrånvaron.

NCU:S UTVECKLANDE UTVÄRDERING STÖDER ENGAGERANDE ARBETE I SKOLGEMENSKAPEN

- NCU har genomfört utvärderingar under hela pilotperioden
- Bekanta dig med publikationerna på [NCU:s webbplats](#)
 - Den inledande kartläggningen skapade en lägesbild av de verksamhetsmodeller som används
 - Mellanrapporten sammanställde det första årets utvecklingsarbete.
 - Utöver denna sammanfattningspublikation sammanfattas också utbildningsanordnarnas och klassföreståndarnas erfarenheter.
 - Slutrapporten publicerades i augusti 2023.

I forskningslitteraturen granskas orsaksfaktorerna ofta ur fyra perspektiv: på individ-, föräldra-/familje-, skol- och samhällsnivå (Kearney 2016).

Enligt NCU:s utvärderingsmaterial upplever vårdnadshavarna att kamratrelationerna har en betydande inverkan på det egna barnets trivsel i skolan (Markkanen m.fl. 2022). Av de faktorer som främjar trivseln var kamratrelationerna viktigast enligt vårdnadshavarna. En stor del av vårdnadshavarna (83 %) ansåg att kompisarna var en av de viktigaste faktorerna som främjar det egna barnets skoltrivsel. Fler än var fjärde respondent bedömde att en brist på kompisar eller ensamhet samt problem i kamratrelationer var faktorer som hindrade trivseln i skolan. Man kan också länka trygghetskänslan till kamratrelationer. 45 procent av vårdnadshavarna nämner trygghetskänslan som en faktor som främjar trivseln i skolan. Enligt var fjärde respondent hindrar däremot mobbning barn från att trivas i skolan, medan nästan var femte (18 %) respondent nämnde en känsla av otrygghet i skolan.

Vid sidan av kamratrelationerna ansåg vårdnadshavarna att lärarna och faktorerna i anslutning till lärandet och det stöd som erbjuds för lärandet var betydande faktorer som främjade och förhindrade trivseln. Hälften av vårdnadshavarna uttryckte att lärarna främjar trivseln och nästan var tredje respondent nämnde lärandet. Enligt nästan var femte (17 %) respondent var tillräckligt stöd för lärandet en faktor som främjade trivseln i skolan. Enligt vårdnadshavarna var lärarna den allra vanligaste av de förhindrande faktorerna, de hade nämnts av en tredjedel av vårdnadshavarna som en faktor som förhindrar trivseln. Enligt vårdnadshavarna var den näst vanligaste faktorn som förhindrade trivseln problem med lärandet (29 %). Var femte respondent nämnde ett enskilt läroämne som en faktor som förhindrar trivseln, och ett otillräckligt stöd för skolgången hindrade barnet från att trivas i skolan enligt 14 procent av respondenterna.

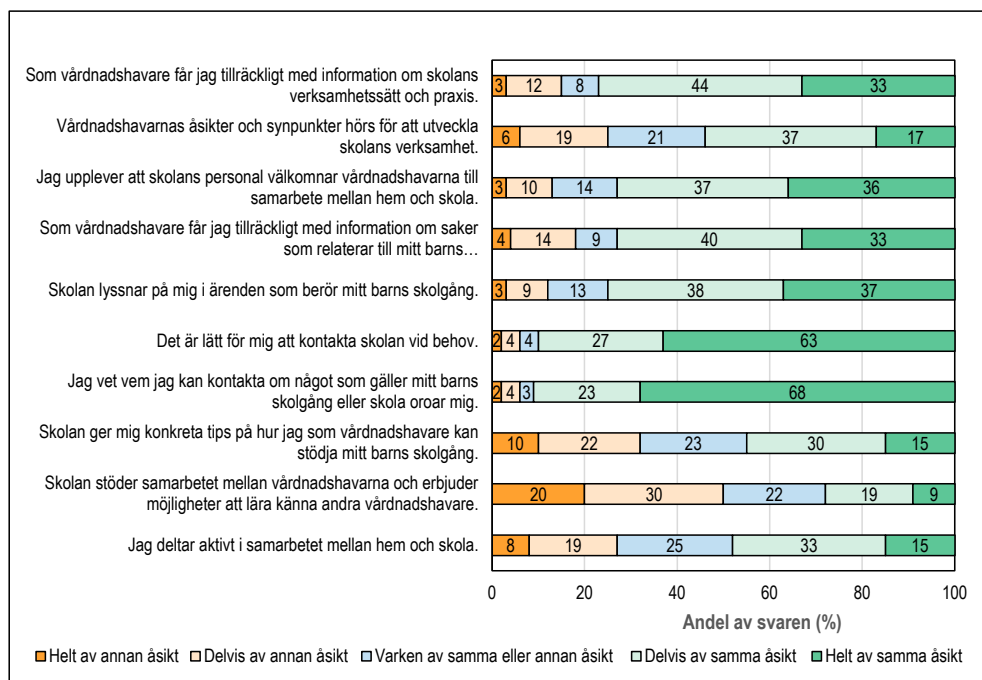
Vårdnadshavarna är ofta omedvetna om hur skolan främjar elevernas välbefinnande

Enligt resultaten av NCU:s utvärdering är vårdnadshavarna i regel ganska nöjda med hur samarbetet mellan hemmet och skolan fungerar. Tre fjärdedelar av vårdnadshavarna får enligt resultaten tillräckligt med information om skolans verksamhetssätt och praxis från det egna barnets skola. Nästan 90 procent av vårdnadshavarna berättar också att de vet vem de kan kontakta i skolan om de oroar sig för barnets välbefinnande eller lärande. En nästan lika stor del av vårdnadshavarna upplever också att det är lätt för dem att kontakta skolan vid behov. Vårdnadshavarnas upplevelser av att bli hörd varierar särskilt. Tre av fyra vårdnadshavare upplever att man lyssnar på dem i frågor som gäller barnets skolgång. Däremot är fler än var tionde respondent av annan åsikt om detta. Dessutom upplever nästan en tredjedel av vårdnadshavarna att skolan inte erbjuder vårdnadshavarna konkreta tips på hur de själva kan stöda sitt barns skolgång.

I fråga om stödet för samarbetet mellan vårdnadshavarna var svaren mer splittrade. Två tredjedelar av vårdnadshavarna (67 %) upplever att skolan välkomnar vårdnadshavarna till samarbetet mellan hemmet och skolan. Lite under hälften av de vårdnadshavare som svarade på enkäten upplever att man i det egna barnets skola hör vårdnadshavarnas åsikter för att utveckla skolans verksamhet. Endast 28 procent av de vårdnadshavare som svarade på enkäten är av samma åsikt om att skolan stöder samarbetet mellan vårdnadshavarna och erbjuder möjligheter att bekanta sig med andra vårdnadshavare. Drygt hälften av vårdnadshavarna uppger att de själva deltar aktivt i samarbetet mellan hemmet och skolan.

SAMARBETET MELLAN HEMMET OCH SKOLAN UPPLEVS FUNGERA BRA, MEN VÅRDNADSHAVARNA KÄNNER DÅLIGT TILL SKOLANS ARBETE FÖR ATT ÖKA VÄLBEFINNANDET

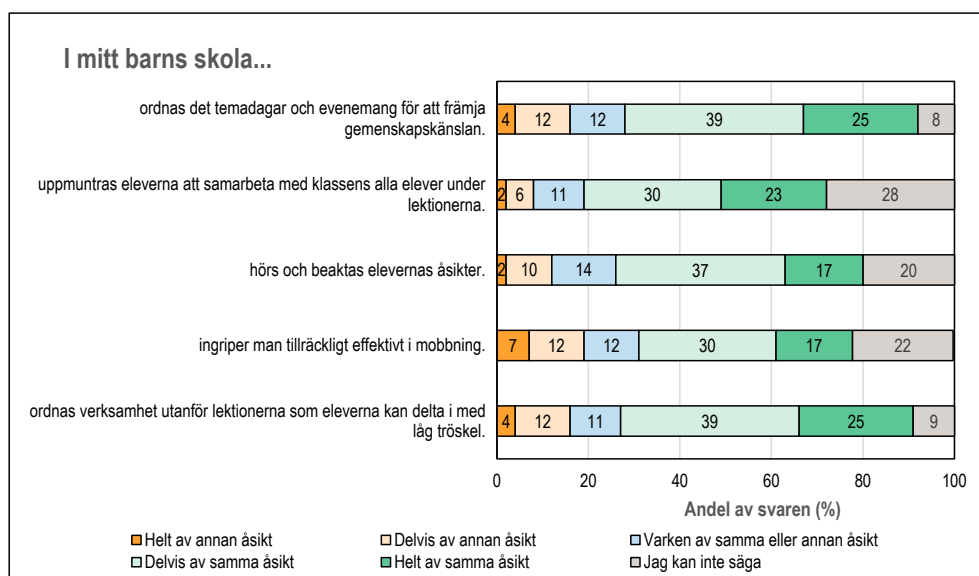
- Vårdnadshavarna är i regel ganska nöjda med hur samarbetet mellan hemmet och skolan fungerar. Drygt hälften av vårdnadshavarna uppger att de själva deltar aktivt i samarbetet mellan hemmet och skolan.
- Största delen av vårdnadshavarna vet vem de kan kontakta i skolan om de oroar sig för barnets välbefinnande eller lärande. Det upplevs också vara lätt att ta kontakt.
- Lite under hälften av vårdnadshavarna upplever att man i det egna barnets skola hör vårdnadshavarnas åsikter för att utveckla skolans verksamhet.
- Endast var fjärde vårdnadshavare som svarade på enkäten anser att skolan stöder samarbetet mellan vårdnadshavarna och erbjuder möjligheter att bekanta sig med andra vårdnadshavare.
- Vårdnadshavarna är ofta omedvetna om hur skolans välfärdsarbete fungerar.

FIGUR 1. Vårdnadshavarnas erfarenheter av samarbetet mellan hemmet och skolan (n = 3601–3612)

Utöver praxis för samarbete mellan hem och skola fick vårdnadshavarna framföra sina åsikter om verksamheten som främjar elevernas välbefinnande och gemenskap i skolan. Resultaten visar på ett utvecklingsbehov både i skolans verksamhetssätt och i hur man informerar vårdnadshavarna om dem (figur 2). 62 procent av vårdnadshavarna uppger att det ordnas temadagar och evenemang för att främja gemenskapskänslan i det egna barnets skola. Lite över hälften av vårdnadshavarna upplever att man i det egna barnets skola uppmuntrar eleverna att samarbeta med alla elever i klassen under lektionerna, och en nästan lika stor andel (53 %) av vårdnadshavarna anser att man i skolan hör och beaktar elevernas åsikter. Mindre än hälften (44 %) av vårdnadshavarna berättar att det i det egna barnets skola ordnas verksamhet utanför lektionerna som eleverna kan delta i med låg tröskel. Utöver olika slags verksamhet som främjar gemenskap har en skolmiljö som är trygg med tanke på elevernas välbefinnande en stor betydelse för elevens välbefinnande. Utifrån resultaten upplever vårdnadshavarna att skolans arbete mot mobbning inte är tillräckligt. Nästan var femte vårdnadshavare upplever att man i det egna barnets skola inte ingriper tillräckligt effektivt i mobbning.

Enligt utvärderingsresultaten är vårdnadshavarna ofta omedvetna om hur skolans välfärdsarbete fungerar. Detta framgår av den stora andelen vårdnadshavare som hade valt svarsalternativet ”jag vet inte” för påståendena som kartlägger detta tema. I fråga om temadagarna kunde var tionde vårdnadshavare inte ta ställning till påståendet, i fråga om de övriga påståendena var en femtedel av vårdnadshavarna osäkra. I fråga om påståendet om stöd för samarbete mellan eleverna på lektionen hade nästan 30 procent av vårdnadshavarna valt svarsalternativet ”jag vet inte”.

FIGUR 2. Vårdnadshavarnas erfarenheter av verksamhetssätt som förebygger välbefinnande i skolan (n = 3606–3612)

Vårdnadshavarna tillfrågades också med en öppen fråga hur man i det egna barnets skola främjar elevernas välbefinnande och gemenskapskänsla. Även de öppna svaren visade att vårdnadshavarna har fått mycket varierande mängder information om detta från skolan. En del av vårdnadshavarna beskrev verksamheten som främjar välbefinnande och gemenskap både som en del av den dagliga skolgången och olika temadagar och evenemang på ett omfattande och mångsidigt sätt i svaren:

”Hela skolans jippon, evenemang, fadderklasser och samarbete över klassgränserna, byte av platser och par i klassen.”

”Samarbetet mellan eleverna och lärarna är bra. Muskraster! Ibland mer avslappnade gruppuppgifter.”

”Placering av grupper, pararbete och elevernas åsikter om dem.”

Enligt svaren tog en del av vårdnadshavarna en snävare syn på främjandet av välbefinnande och gemenskap; i deras svar betonades endast separata evenemang, temadagar och jippon. I fråga om dessa var vårdnadshavarnas erfarenheter också varierande, alla ansåg inte att dessa fungerade särskilt bra med tanke på det egna barnets upplevelser:

”Det har ordnats en del jippon. Min egen tjuriga tonåring har inte varit entusiastisk över dem.”

”Många olika jippon o.s.v.”

”De försöker nog ordna till exempel rastaktiviteter, men även dessa, liksom så många andra saker, är avsedda för dem som annars också är modiga och socialt aktiva, extroverta. De tystare och blygare eleverna lämnas utanför allting. Såsom det alltid varit.”

En stor del av vårdnadshavarna som svarade på den öppna frågan kunde inte berätta närmare om hur elevernas välbefinnande och gemenskap främjas i skolan:

”Jag vet egentligen inte om man gör det. Sådan information har inte kommit ända hem.”

”Ingen aning (barnet säger temadagarna)”

”Jag har en mycket svag bild av dessa saker, närmast skulle jag kunna gissa vad som görs för detta.”

VÅRDNADSHAVARNA ÄR OMEDVETNA OM PRAXIS VID FRÅNVARO

- Vårdnadshavarna behöver mer information om verksamhets-sätten i det egna barnets skola. En femtedel av vårdnadshavarna visste inte vilken slags modell för ingripande i frånvaro som används i det egna barnets skola.
- Drygt hälften av vårdnadshavarna upplever att anvisningarna från barnets skola om hur man ska agera i olika frånvarosituationer har varit tydliga och tillräckliga.
- Vårdnadshavarna var särskilt osäkra på hur de borde agera om det inte finns någon tydlig orsak till frånvaron eller om det egna barnet är borta från skolan utan lov.

Vårdnadshavarna ombads också ge utvecklingsförslag på hur skolans verksamhet som främjar gemenskapen kunde utvecklas. I vårdnadshavarnas svar betonades särskilt att stärka elevernas delaktighet och höra deras önskemål:

”Jag har förstått att elevkåren representerar eleverna och uttrycker sin åsikt, som man sedan följer. Borde detta utvecklas? Till elevkåren söker sig ofta en viss slags socialt begåvade elever – hur beaktas de andra?”

”Det skulle vara lätt att ha en möjlighet att påverka. Till exempel enkäter i skolans sociala medier.”

”Aktivera barnen att själva få vara med och bestämma, ge förslag till förbättringar. Delaktighet ger gemenskapskänsla och skapar trivsel.”

”Lyssna mer på den unga personens önskemål. Klassbyten snabbare så att hela skolåret inte först går åt pipan och det först sedan sker förändringar. Tjat om att ’man måste nog gå i skolan’ hjälper inte en ung person som har det dåligt.”

I vårdnadshavarnas svar uttrycktes också oro över arbetet mot mobbning och tryggheten under skoldagen. Vårdnadshavarna framförde i detta sammanhang önskemål om utveckling av arbetet mot mobbning samt stöd för emotionella färdigheter och interaktionsfärdigheter:

”Man kan gå igenom kompisfärdigheter i klasserna. Lyfta fram t.ex. osynligare mobbning som flickor utövar för att mobbarna ska förstå att de gör fel.”

”Alla elever borde beaktas på något sätt, även de tystare. Om man märker att vissa blir ensamma satsar man på just dem och låter dem inte glida ut ur gemenskapen, och just lärarna borde med sitt eget exempel att alla är lika värdefulla och lika viktiga. Inte bara de som alltid pratar och får goda resultat och är från de bästa familjerna.”

”Att ingripa effektivare i arbetsro och mobbning.”

”Man får inte se genom fingrarna på mobbning och att någon lämnas utanför. Man får inte vända ryggen till när man hör ett kompisgäng skratta åt en klasskamrat eller ser att någon alltid drar sig ur gruppen. Om en ung person drar sig undan är det antagligen inte hens fel att hen är sådan, utan det är för att hen på ett eller annat sätt behandlas illa.”

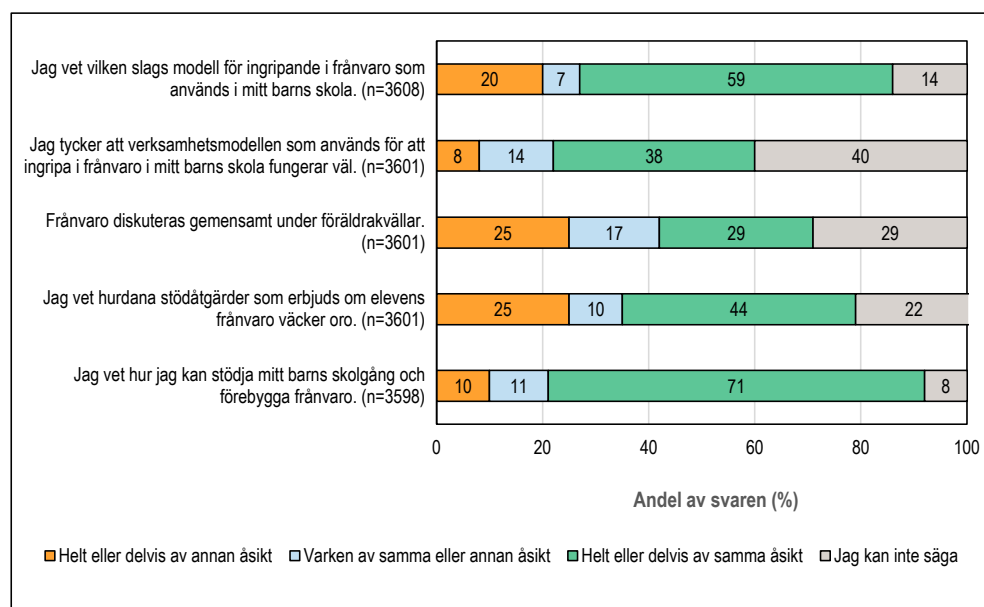
I de öppna svaren önskade också en del av vårdnadshavarna att samarbetet mellan vårdnadshavarna skulle stärkas. I dessa svar syntes särskilt mycket de undantagsförhållanden som coronasituationen orsakade som gjorde att det inte har varit möjligt att ordna gemensamma evenemang för hemmet och skolan. Detta återspeglades också i svaren så att vårdnadshavarna hade svårt att lägga fram utvecklingsförslag, eftersom de upplevde att de hade för lite information om hur man för närvarande agerar i skolan. Vårdnadshavarna önskade att särskild uppmärksamhet skulle fästas vid samarbetet mellan hemmet och skolan efter att begränsningarna till följd av undantagssituationen slopats:

”Något slags sätt för föräldrar till högstadieelever att bilda nätverk och få kamratstöd av varandra. Jag känner inte min niondeklassares klasskamraters föräldrar alls. Det kunde t.ex. ordnas möten för föräldrarna i skolan och skapas en gemensam WhatsApp-grupp.”

”Det har inte ordnats något gemensamt evenemang under coronatiden, det har pågått under hela mitt barns högstadietid. Svårt att utveckla när jag inte vet vad man haft tidigare.”

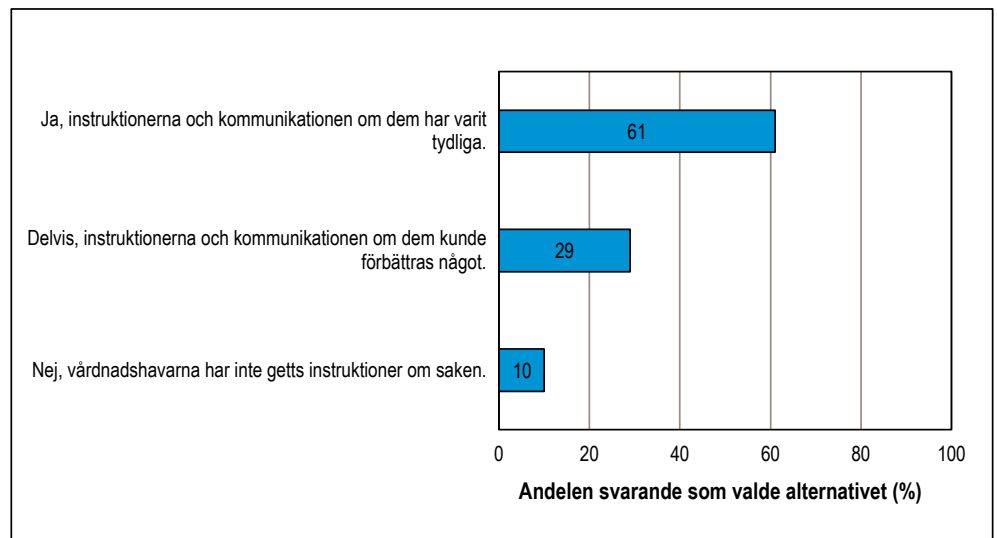
Vårdnadshavarna behöver konkreta anvisningar för att agera i frånvarosituationer

Enligt utvärderingsresultaten väcker skolfrånvaro stor oro i familjerna. Var fjärde av vårdnadshavarna till elever i årskurs 5–9 som svarade på enkäten riktad till vårdnadshavarna uppger att de ibland varit oroliga för sitt barns skolfrånvaro. Vårdnadshavarnas bedömningar av praxis i anslutning till frånvaro i det egna barnets skola visar att vårdnadshavarna behöver mer information om verksamhetssätten i barnets skola. En femtedel av vårdnadshavarna visste inte vilken slags modell för ingripande i frånvaro som används i det egna barnets skola. 14 procent av vårdnadshavarna hade valt alternativet ”jag vet inte” för detta påstående, så även dessa respondenter kan anses vara omedvetna om vilken modell för ingripande i frånvaro som används i det egna barnets skola. Endast drygt hälften (59 %) av vårdnadshavarna kände till modellen. 38 procent av vårdnadshavarna bedömde att verksamhetsmodellen fungerar väl. För den här frågan hade 40 procent av respondenterna valt att alternativet ”jag vet inte”, vilket visar att eftersom modellen var okänd för många vårdnadshavare var det också utmanande att bedöma hur väl den fungerar. Alla vårdnadshavare har inte heller någon erfarenhet av stöd som behövs för regelbunden skolgång via det egna barnet, så det kan även i detta avseende vara utmanande för alla vårdnadshavare att utvärdera verksamhetsmodellen. Åtta procent av vårdnadshavarna var helt eller delvis av annan åsikt om att den verksamhetsmodell som används för att ingripa i frånvaro fungerar. En fjärdedel av vårdnadshavarna upplever också att frånvaro inte har diskuterats gemensamt under föräldrakvällarna, och vårdnadshavaren känner inte till vilka stödåtgärder som erbjuds om elevens frånvaro väcker oro. Även i dessa frågor var andelen respondenter som valde alternativet ”jag vet inte” stor, vilket bekräftar bilden av att vårdnadshavarna ofta är omedvetna om var och hur man har diskuterat teman med anknytning till frånvaro. En stor del av vårdnadshavarna (71 %) uppgav dock att de vet hur de kan stöda det egna barnets skolgång och förebygga frånvaro. Var tionde vårdnadshavare skulle också behöva mer stöd i denna fråga. (figur 3).

FIGUR 3. Vårdnadshavarnas erfarenheter av praxis i anslutning till frånvaro i det egna barnets skola

Vårdnadshavarna tillfrågades också hur välfungerande de anser att anvisningarna från barnets skola om hur man ska agera i olika frånvarosituationer är. I frågan preciserades att anvisningarna kan gälla till exempel hur frånvaron anmäls till skolan (sjukfrånvaro, läkarbesök eller annan kortare frånvaro), hur man ansöker om ledighet för längre frånvaron och hur vårdnadshavaren ska agera om barnet olovligen är borta från skolan. Drygt hälften (61 %) av vårdnadshavarna upplever att anvisningarna från barnets skola och kommunikationen om dem har varit tydlig och tillräcklig, lite under en tredjedel anser att anvisningarna och kommunikationen om dem kunde förbättras något. Var tionde vårdnadshavare anger att inga anvisningar om saken har getts vårdnadshavarna från barnets skola (figur 4).

FIGUR 4. Vårdnadshavarnas erfarenheter av anvisningarna om frånvaro som skolan gett

Vårdnadshavarna fick precisera med öppna svar hur anvisningarna från skolan borde utvecklas. Vårdnadshavarna önskade särskilt tydligare anvisningar för anmälan av sjukfrånvaro som inte gäller hela skoldagen. Vårdnadshavarna var till exempel osäkra på hur de borde meddela om barnet till exempel på grund av läkarbesök är borta från skolan endast en del av skoldagen:

”Hur och till vem meddelas kort frånvaro, såsom läkarbesök mitt under skoldagen?”

”Anvisningar om hur man anmäler en längre sjukfrånvaro skulle behövas. Inte alltså en semesteransökan, utan i situationer där man redan på förhand vet att sjukdomen kommer att fortsätta i flera dagar.”

”Jag kommer inte ihåg några anvisningar, och jag hittar dem inte någonstans. Endast om man åker på semester finns det tydliga anvisningar. De andra har man fått lära sig den hårda vägen.”

”En frånvaro på ett par timmar, t.ex. ett läkarbesök, kan inte antecknas direkt som frånvaro i Wilma, utan man måste skicka ett separat meddelande. Lärarna vet tydligen inte vilka val föräldrarna kan göra.”

I vårdnadshavarnas svar framhövdes ovisshet i situationer där barnet olovligen har varit borta från skolan eller där orsaken till frånvaron är lite oklar även för vårdnadshavaren och hen är orolig för barnets ovilja att gå till skolan. Vårdnadshavarna var omedvetna om praxis för att anmäla olovlig frånvaro samt även om hur man går till väga i skolan när barnet olovligen är borta från undervisningen. Av bedömningsmaterialet framgår

MER INFORMATION OM GENOMFÖRANDET AV DATAINSAMLINGEN

- Bland skolor som fått specialunderstöd för engagerande arbete i skolgemenskapen valdes ett sampel enligt prövning där materialet samlades in våren 2022. Skolornas rektorer ombads vidarebefordra enkäten och följebrevet till vårdnadshavarna till elever i årskurserna 5–9
- Vårdnadshavarenkäten besvarades av totalt 3615 vårdnadshavare från 135 olika skolor. Av vårdnadshavarna som svarade var 88 procent kvinnor, 10 procent män och 2 procent ville inte ange sitt kön.
- Av de vårdnadshavare som svarade på enkäten hade 92 procent finska, 6 procent svenska och 2 procent något annat språk som modersmål.

att nästan en femtedel (18 %) av vårdnadshavarna ibland har godkänt att det egna barnet är frånvarande utan egentlig orsak. Ovissheten om tillvägagångssätten kan bidra till att vårdnadshavarna också kvitterar olovlig frånvaro som godkänd.

”Jag vet till exempel inte hur jag ska gå till väga om mitt barn skulle vara borta från skolan utan lov.”

”Jag vet inte hur barnets olovliga frånvaro behandlas.”

”Hur ska vårdnadshavaren agera vid olovlig frånvaro? Var får man hjälp om det är tydligt att barnet skolkar?”

”Wilma-systemet ger inte föräldern möjlighet att anteckna frånvaro som olovlig. Även om den unga personen olovligen har varit borta från skolan och föräldern meddelar detta registreras det ändå som frånvaro i Wilma. Alternativen för frånvarokvittering i Wilma gäller endast godkända orsaker att vara borta.”

Vårdnadshavarna önskade också att det samtidigt som frånvaron anmäls till skolan via det elektroniska elevdatasystemet skulle vara möjligt att föra fram sin egen oro över barnets skolgång eller orsakerna bakom frånvaron:

”Det finns inget alternativ till tillåten frånvaro som inte är på grund av sjukdom. Det är alltid otillåten frånvaro att försöka sig. Om barnet har ångest på morgonen och hen inte klarar av att gå till skolan har jag antecknat det som sjukfrånvaro.”

”Anmälan om frånvaro i Wilma som en större helhet. T.ex. föräldrarna kan ange orsaken med kryss i rutan, t.ex. försening eller om de ser ovilja att gå till skolan och misstänker skolk så kan föräldern sätta kryss i rutan, och man reder ut orsaken tillsammans och ’benar ut’ saker på ett konstruktivt sätt.”

En del av vårdnadshavarna önskade ett tätare samarbete och kommunikation mellan hemmet och skolan i större utsträckning, vilket också skulle stödja med att föra oro på tal i ett så tidigt skede som möjligt. Samtidigt betonades betydelsen av kommunikationens ton och enhetliga verksamhetsätt:

”Informationen från skolan till hemmen är bristfällig. Skolans system verkar vara att man använder sig av brandsläckartekniken. Först när t.ex. frånvaro eller andra problem blir ’stora’ eller stör undervisningen i klass så tar man itu med barnet och föräldrarna!”

”Klassföreståndaren kunde regelbundet informera föräldrarna om klassens allmänna situation, även vad gäller frånvaro, och uppmuntra till att ta kontakt om man funderar på det egna barnets skolgång/frånvaro.”

”Lärarens sätt att kommunicera. Man kan inte göra något åt sjukfrånvaro, och med ett sjukt barn ska man hellre vara empatisk än förhörande.”

”Det hjälper inte om skolan har praxis för att utrota frånvaro om lärarna och den övriga elevvården inte följer den och är det minsta lilla intresserad av om barnet går i skolan.”

”Lärarna kunde med all kärlek tvingas hålla åtminstone någon form av regelbunden kontakt med hemmen. Det vore också bra att satsa på att behandla och förebygga barnens utmattning/trötthet, så att föräldrarna inte behöver ljuga om att barnet är sjukt.”

Avslutningsvis

Vårdnadshavarna har en viktig roll både i att stödja det egna barnets skolengagemang och i förebyggandet av frånvaro. Utifrån utvärderingsresultaten är vårdnadshavarna i regel ganska nöjda med samarbetet mellan hemmet och skolan. De dock ganska lite information om hur man i det egna barnets skola arbetar för att främja elevernas välbefinnande och gemenskap. Särskilt det vardagliga främjandet av gemenskap och välbefinnande som sker som en del av den dagliga skolgången och de pedagogiska lösningarna är

främmande för vårdnadshavarna. I vårdnadshavarnas svar betonades ordnandet av olika evenemang och temadagar som ett sätt att främja gemenskapskänslan som är synligt för dem. Alla vårdnadshavare ansåg inte att dessa evenemang var särskilt fungerande och inbjudande. Det vore viktigt att vårdnadshavarna får tillräcklig information om skolans verksamhetssätt så att de också hemma kan diskutera hur det egna barnet trivs i skolan och vilka erfarenheter eleverna själva har av skolans verksamhet för att främja gemenskap och välbefinnande.

Enligt resultaten av utvärderingen behöver vårdnadshavarna mer information om hur det egna barnets skola agerar vid frånvarosituationer. Alla vårdnadshavare är inte medvetna om skolans verksamhetsmodell för frånvaro. Vårdnadshavarna anser inte heller att skolans anvisningar om hur man ska agera i olika frånvarosituationer är tillräckligt tydliga. Vårdnadshavarna var särskilt osäkra på hur de borde agera om det inte finns någon tydlig orsak till frånvaron eller om det egna barnet är borta från skolan utan lov. Det elektroniska elevdatasystemet Wilma har en betydande roll som kanal för samarbetet mellan hemmet och skolan i frånvarosituationer. I de öppna svaren lyfte vårdnadshavarna fram att anmälan om frånvaro genom Wilma inte ger tillräckliga möjligheter att föra fram sin egen oro i anslutning till elevens välbefinnande eller frånvaro. Det vore också viktigt att informera vårdnadshavarna om hur de kan agera när det egna barnets trivsel i skolan eller oregelbundna skolgång väcker oro.

Undantagssituationen som orsakades av coronaviruset hade en betydande inverkan på samarbetet mellan hemmet och skolan. I fortsättningen är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid att samarbetet mellan hemmet och skolan medvetet utvecklas och att vårdnadshavarna igen känner sig välkomna att delta i skolans verksamhet. Stärkandet av vårdnadshavarnas delaktighet i utvecklingen av praxis i anslutning till frånvaro får inte lämnas på en sådan nivå att vårdnadshavarna bara informeras om verksamhetsmodellen för ingripande i frånvaro samt om hur vårdnadshavaren ska agera i olika frånvarosituationer. Det är viktigt att utveckla verksamhetssätt med hjälp av vilka vårdnadshavarna kan tas med i planeringen och genomförandet i synnerhet av verksamhet som stöder gemenskapen och skolengagemang. Utvärderingsmaterialet visade att vårdnadshavarna genom sina egna barns erfarenheter identifierar hinder för deltagande i gemensam verksamhet som eleverna kan ha svårt att lyfta fram i skolan.

Källor:

Kearney C. 2016. Managing school absenteeism at multiple tiers: An evidence-based and practical guide for professionals. Oxford University Press.

Markkanen, E-L., Rumpu, N., Saarinen, J., Hyvärinen, N., Henriksson, P., Lantela, L., Lumme, M., Paalasmaa, J., Palmu, M. & Palmu, I. 2022. Utvärdering av engagerande arbete i skolgemenskapen – Delrapport om utvärderingen. Nationella centret för utbildningsutvärdering. Publikationer 20:2022.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

PL 380 (Hakaniemenranta 6)
00531 Helsinki

+358 29 533 5500

Nationella centret för utbildningsutvärdering

PB 380 (Hagnäskajen 6)
00531 Helsingfors

kirjaamo@karvi.fi

Finnish Education Evaluation Centre

P.O. Box 380 (Hakaniemenranta 6)
FI-00531 HELSINKI

karvi.fi